

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія виникнення обліку

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Облік і оподаткування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування,
Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія виникнення обліку
Викладач (-і)	Кузьмін Т.Л., доктор філософії PhD, асистент кафедри обліку і оподаткування
Контактний телефон викладача	+38(098)7611616
Е-mail викладача	tetiana.ivaniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/eee7adaбеса55e 214e29
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
Дисципліна “Історія виникнення обліку” розглядає еволюцію систем обліку від стародавніх часів до сучасності. Зосереджуючись на ключових етапах розвитку обліку, вона аналізує вплив соціокультурних, економічних та технологічних факторів на формування облікових практик. Предметом є історичні аспекти становлення та розвитку бухгалтерського обліку.	
3. Мета та цілі курсу	
Метою дисципліни є надання знань про процес розвитку та становлення бухгалтерського обліку як окремої науки, та оформлення його основних інститутів, значення і ролі бухгалтерського обліку на підприємствах, його історичне значення. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: методи раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку і стан оподаткування на підприємствах на підставі використання прогресивних форм і національних стандартів; навички опрацювання і використання облікової інформації в управлінні; як розширити світогляд, формування уявлень про багатогранність багатовекторність історії бухгалтерського обліку; явища минулого та сучасності з позиції історизму діалектичного розуміння багатогранності і суперечливості історії; необхідний мінімум теоретичних знань з актуальних проблем історії бухгалтерського обліку та оподаткування; як самостійно аналізувати основні інститути бухгалтерського обліку та оподаткування пояснювати природу їх витоків. Вміти: дослідити основні етапи розвитку та становлення науки про бухгалтерський облік; виявити основні тенденції розвитку практики рахівництва; – визначити тенденції та перспектив розвитку бухгалтерського обліку як науки у цілому та таких важливих понять як предмет та об’єкт цієї науки.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
ІК. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.	
<u>Загальні компетентності:</u>	
ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	
ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	
ЗК03. Здатність працювати в команді.	
ЗК04. Здатність працювати автономно.	
ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	
ЗК11. Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій.	
ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	
ЗК13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	

Фахові компетентності:

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.

СК04. Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання.

СК08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.

СК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

СК11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причиннонаслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПР03. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПР23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

5. Організація навчання

Обсяг курсу – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	16
практичні	14
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Статус дисципліни
III	071 Облік і оподаткування	другий	обов'язкова

Тематика навчальної дисципліни

Тема, план	Кількість годин		
	лекція	практичне заняття	самостійна робота студента
ТЕМА 1. ПОЧАТОК ЗАРОДЖЕННЯ БУХГАЛТЕРІЇ. ОСВОЄННЯ ЧИСЕЛ ТА ПІДРАХУНКІВ 1. Передумови зародження бухгалтерії 2. Освоєння чисел та підрахунків	2	2	5
ТЕМА 2. ПОЧАТКИ БУХГАЛТЕРІЇ В АНТИЧНОМУ СВІТІ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧІ 1. Етапи виникнення бухгалтерії 2. Зародження обліку в різних країнах Стародавнього світу 3. Розвиток бухгалтерії у середні віки	2	2	5

ТЕМА 3. ЗАРОДЖЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ НАУКИ. ВИНИКНЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ 1. Формування бухгалтерського обліку як науки 2. Розвиток облікової діяльності в Італії	2	2	10
ТЕМА 4. ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ТА ПОДАТКОВИХ ШКІЛ В ЄВРОПІ ТА США 1. Формування французької, італійської та німецької бухгалтерських шкіл 2. Зародження англійської та англо-американської бухгалтерських шкіл	4	2	10
ТЕМА 5. ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТКУ ФОРМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ТЕОРІЙ ПОДВІЙНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ФАКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ План: 1. Розвиток основних форм обліку 2. Історичне формування теорій подвійного відображення фактів господарювання	2	2	10
ТЕМА 6. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ 1. Бухгалтерський облік на території України в дослов'янський період 2. Облік на території України в період княжої та литовсько-польської доби 3. Розвиток бухгалтерії в Україні у XVI–XVIII століттях	2	2	10
ТЕМА 7. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ НАПРИКІНЦІ XVIII - У XX СТ. 1. Бухгалтерський облік в Україні кінця XVIII початку XX століть 2. Розвиток обліку в Україні в XX столітті	2	2	10
Разом	16	14	60

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>100 бална: залік виставляється на підставі поточних оцінок за всі форми контролю.</p> <p>Зараховано – “відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>Зараховано – “добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p>Зараховано – “задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p>Незараховано – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p> <p>Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни</p>
---	---

	<p>проводиться у такому співвідношенні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поточне оцінювання в кожному навчальному семестрі (50 %); – виконання контрольної роботи (15 %); – тестування в Системі дистанційного навчання (35 %). <p>Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті (студент повинен отримати п'ять і більше оцінок) шляхом виконання завдань, отриманих в процесі навчання. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за практичні заняття 25 балів (або 50 – якщо залік). Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Якщо студент пропустив заняття (лекційні чи практичні) без поважної причини та без відома викладача – він зобов'язується відпрацювати їх. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем.</p> <p style="text-align: center;">Накопичування балів під час вивчення дисципліни</p>																																																						
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th style="width: 20%;">№ теми</th> <th style="width: 5%;">1</th> <th style="width: 5%;">2</th> <th style="width: 5%;">3</th> <th style="width: 5%;">4</th> <th style="width: 5%;">5</th> <th style="width: 5%;">6</th> <th style="width: 5%;">7</th> <th style="width: 10%;">Разом</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Вид роботи</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td>Практичне заняття</td> <td>10</td><td>5</td><td>10</td><td>5</td><td>10</td><td>5</td><td>5</td><td>50</td> </tr> <tr> <td>Самостійна робота (тестування та інші види робіт)</td> <td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td><td>35</td> </tr> <tr> <td>Модульна контрольна</td> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>15</td><td>15</td> </tr> <tr> <td>Максимальна кількість балів</td> <td colspan="7"></td><td>100</td> </tr> </tbody> </table>	№ теми	1	2	3	4	5	6	7	Разом	Вид роботи									Практичне заняття	10	5	10	5	10	5	5	50	Самостійна робота (тестування та інші види робіт)	5	5	5	5	5	5	5	35	Модульна контрольна							15	15	Максимальна кількість балів								100
№ теми	1	2	3	4	5	6	7	Разом																																															
Вид роботи																																																							
Практичне заняття	10	5	10	5	10	5	5	50																																															
Самостійна робота (тестування та інші види робіт)	5	5	5	5	5	5	5	35																																															
Модульна контрольна							15	15																																															
Максимальна кількість балів								100																																															
Вимоги до письмових робіт	<p>Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу. Головна мета – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв'язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими формулами він користувався.</p> <p>Для студентів денної форми навчання передбачено одну контрольну роботу виконану у аудиторії на 7 занятті.</p> <p>Для студентів заочної форми навчання передбачено одну домашню контрольну роботу в електронному варіанті, яка має бути здана за 10 днів до початку сесії.</p>																																																						
Практичні заняття	<p>Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни</p>																																																						
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Максимальну оцінку 100 балів студент може отримати протягом семестру. Мінімальний бал заліку є 50 балів.</p>																																																						

Самостійна робота	<p>Загальний обсяг годин самостійної роботи студента, що відводиться на вивчення дисципліни «Історія виникнення обліку» складає 60 годин. Студентам пропонується виконання завдань, що викладені у Системі дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені В. Стефаніка (https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/eee7ada6eca55e214e29).</p> <p>Згідно графіку навчального процесу в період контролю за самостійною роботою студент проходить тестування на платформі дистанційного навчання.</p>
-------------------	---

7. Політика курсу

Студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання у визначений для контролю самостійної роботи період згідно графіку навчального процесу.

Академічну заборгованість студент здає відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаніка <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>. Списування під час контрольних робіт заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.

Вживати їжу та напої під час занять в аудиторії забороняється (крім води або за медичними показаннями).

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному форматі відповідно до встановлених університетом правил.

Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а "нб" округляється.

Індивідуальні завдання виконуються відповідно до затверджених кафедрою вимогах.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (на 20% менше). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, довідка від лікаря з зазначенням періоду хвороби).

8. Рекомендована література

1. Бутинець Ф. Ф. Історія бухгалтерського обліку: [Навч. посіб.]: у 2-х ч. 2-е вид., доп. і перероб. Ф. Ф. Бутинець. Житомир : Рута, 2001. Ч. 1. 512 с.
2. Бутинець Ф. Ф. Історія бухгалтерського обліку: [Навч. посіб.]: у 2-х ч. 2-е вид., доп. і перероб. 2-е вид., доп. і перероб. / Ф. Ф. Бутинець. Житомир : Рута, 2001. Ч. 2. 512 с.
3. Пушкар, М. С. Історія обліку та контролю господарської діяльності : [Навч. посіб.]. Тернопіль : Карт-бланш, 2003. 223 с.
4. Пушкар, М. С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні. Тернопіль : Економічна думка, Карт-бланш, 1999. 422с.
5. Ярошенко Ф.О. Історія податків та оподаткування в Україні : [Навч. посіб.]. Ірпінь : Академія ДПС України, 2002. 240 с.
6. Остап'юк М.Я., Лучко М.Р., Даньків Й.Я. Історія бухгалтерського обліку: Навчальний посібник/ 2-ге вид. виправ. і доповн. Київ: Знання, 2009. 278 с.
7. Кивенко С.В. Роль та сучасний розвиток наукових бухгалтерських шкіл України. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасні концепції розвитку Зб. мат. VI Всеукраїнської науково-практичної студентської конференції; 14 травня 2020 р. К.: КНЕУ, 2020. С. 37 – 39.

8. Хомин П.Я. Витки й виверти історії бухгалтерського обліку. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка". Вип. 1 (45). Т.2. 2015. С. 48–52.
9. Проданчук М.А. Розвиток бухгалтерського обліку у системі прийняття управлінських рішень: історичний аспект. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 5. С. 169-176.
10. Стахів І.М., Стасюк О.М. Історія формування бухгалтерського обліку в рамках нормативної теорії. Економіка та суспільство. 2022. Випуск 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-98>

Викладач _____ Кузьмін Т.Л.